Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Nariadenie Rady, ktorým sa stanovujú osobitné pravidlá pre sektor ovocia a zeleniny a menia a dopĺňajú niektoré nariadenia“

KOM(2007) 17, konečné znenie – 2007/0012 (CNS)

(2007/C 175/14)

Rada Európskej únie sa 14. februára 2007 rozhodla podľa článkov 36 a 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. mája 2007. Spravodajcom bol **pán CAMPLI**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 436 plenárnom zasadnutí 30. mája 2007 jednomyseľne nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Podľa názoru EHSV môžu ciele reformy ako celok zaručiť koherentnú politiku rozvoja tohto dôležitého odvetvia poľnohospodárskeho, priemyselného a potravinárskeho hospodárstva Európskej únie.

1.2 EHSV víta potvrdenie kľúčového postavenia organizácií výrobcov v rámci spoločnej organizácie trhu s ovocím a zeleninou.

1.3 EHSV považuje finančný rámec za dôležitú súčasť koherentnej politiky, ktorá je vhodná na zaručenie konkurencieschopnosti európskeho sektora ovocia a zeleniny; vyzýva preto Komisiu k hlbšiemu zamysleniu nad finančnými dosahmi inovácií, akokoľvek sú pozitívne a obhájiteľné.

1.4 EHSV konštatuje, že začlenenie nových a zásadných opatrení do prevádzkových programov (OP) v skutočnosti vedie k zníženiu finančných prostriedkov použiteľných pre investície a zamestnanosť.

1.5 EHSV podporuje stratégiu Komisie urobiť z celého prvého piliera do roku 2013 homogénny a vyvážený celok; na tento účel vyzýva Komisiu, aby aj v sektore ovocia a zeleniny stanovila vhodné mechanizmy pre prechod s cieľom uviesť všetky hospodárske subjekty patriace do tohto sektora do nového systému a súčasne poskytnúť európskemu spotrebiteľovi istotu kvalitatívne a kvantitatívne primeranej ponuky.

1.6 EHSV víta politiku Komisie, ktorá je zameraná na aktívnu ochranu životného prostredia, k tomu odporúča flexibilné opatrenia, ktorými by boli ocenené postupy a prístupy rôznych hospodárskych subjektov. Čo sa týka podpory spotreby výrobkov z ovocia a zeleniny určitými skupinami spotrebiteľov, je potrebná účinnejšia stratégia v rámci horizontálnej politiky podpory.

1.7 EHSV odporúča zachovanie odbytových noriem na ochranu spotrebiteľov, predovšetkým pokiaľ ide o zdravotnú neškodnosť a pôvod výrobkov.

2. Úvahy a návrhy Komisie

2.1 Komisia uvádza nasledujúce ciele:

— zlepšiť konkurencieschopnosť ovocia a zeleniny EÚ a trhovú orientáciu alebo inými slovami – prispieť k dosiahnutiu trvalo udržateľnej výroby, ktorá je konkurencieschopná na vnútorných i vonkajších trhoch,

— znížiť výkyvy príjmov výrobcov ovocia a zeleniny, ktoré sú dôsledkom kríz,

— zvýšiť spotrebu ovocia a zeleniny v EÚ,

— pokračovať v úsilí, ktoré tento sektor vynaložil na zachovanie a ochranu životného prostredia,

— zjednodušiť a,kde je to možné, znížiť administratívnu záťaž kladenú na všetky zainteresované strany.

2.2 Štruktúra reformy sa opiera o tri zásadné prvky:

— rozpočtovú neutralitu,

— prispôsobenie spoločnej organizácie trhu (SOT) reforme SPP z roku 2003 a následne vydaným nariadeniam,

— konsolidáciu štruktúr SOT vďaka posilneniu organizácií výrobcov (OV).

2.2.1 Komisia poukazuje na to, že uvedené ciele reformy sa stanovili na základe potreby dosiahnuť zlučiteľnosť s WTO a súlad s reformovanou SPP a platnými finančnými výhľadmi.

2.2.2 Konštatuje, že výroba ovocia a zeleniny v EÚ-27 predstavuje 3,1 % rozpočtu Spoločenstva a 17 % celkovej poľnohospodárskej výroby EÚ.

2.2.3 Podľa návrhu reformy budú finančné prostriedky vyčlenené na čerstvé ovocie a zeleninu aj naďalej tvoriť 4,1 % hodnoty obchodovanej produkcie každej organizácie výrobcov, zatiaľ čo vnútroštátne horné hranice pre výrobky zo spracovaného ovocia a zeleniny budú v súlade s historickou úrovňou výdavkov každej krajiny – v prípade nových členských štátov podľa čiastok stanovených v prístupových zmluvách – prevzaté do režimu jednotnej platby.

2.2.4 V regiónoch, kde sú výrobcovia len v malej miere organizovaní, sa poskytujú dodatočné vnútroštátne finančné príspevky.

2.2.5 Spolufinancovanie prevádzkového programu zostáva na úrovni 50 %; v niektorých osobitných prípadoch výnimočne dosahuje 60 % (cezhraničné opatrenia, medziodborové opatrenia, ekologická výroba, výrobcovia v nových členských štátoch, zlučovanie OV, najvzdialenejšie regióny, regióny, v ktorých sa predáva menej ako 20 % produkcie organizácie výrobcov).

2.2.6 Komisia môže na 100 % platiť stiahnutia z trhu až do limitu 5 % hodnoty výroby pri rozdeľovaní medzi dobročinné organizácie, väzenské zariadenia, školy, detské prázdninové tábory, nemocnice a domovy dôchodcov.

2.2.7 Článok 51 nariadenia č. 1782/2003 sa má zrušiť, čím sa ovocné a zeleninové kultúry môžu začleniť do režimu jednotnej platby.

2.2.8 Členské štáty stanovia referenčné sumy a hektáre, na ktoré je možné poskytnúť podporu v rámci režimu jednotnej platby, na základe reprezentatívneho obdobia vhodného pre trh s každým výrobkom z ovocia a zeleniny a primeraných cieľov a nediskriminačných kritérií.

2.2.9 Komisia stanovuje, že najmenej 20 % celkových výdavkov v rámci každého prevádzkového programu by sa malo vyčleniť na opatrenia v oblasti životného prostredia v poľnohospodárstve.

2.2.10 Návrh neovplyvňuje platný rámec upravujúci medzinárodný obchod; navrhuje sa však zrušenie vývozných náhrad.

2.2.11 Časť právnej úpravy sektora ovocia a zeleniny stanovená v tomto návrhu je už obsiahnutá v návrhu nariadenia o jednotnej SOT (ktorý v súčasnosti skúma Rada).

2.2.12 Podľa návrhu Komisie sa majú následne preskúmať odbytové normy, najmä tie, ktoré sa týkajú kvality, triedenia, hmotnosti, veľkosti, balenia, obalov, skladovania, dopravy, prezentácie, odbytu a označovania. Návrh Komisie potvrdzuje zásadnú úlohu organizácií výrobcov pre sektor ovocia a zeleniny tým, že

— mení zoznam výrobkov, pre ktoré sa môžu založiť organizácie výrobcov,

— prenáša na organizácie výrobcov zodpovednosť za opatrenia krízového riadenia, pričom výdavky na ne môžu dosahovať až jednu tretinu prevádzkového programu,

— stanovuje percentuálnu sadzbu pre priamy predaj, ktorý musia stanoviť členské štáty vo výške najmenej 10 %.

2.2.13 Návrh uznáva medziodborové organizácie a stanovuje rozšírenie pôsobnosti pravidiel platných pre členov organizácií výrobcov na neorganizovaných výrobcov, pokiaľ na organizáciu výrobcov pripadá najmenej 60 % ponuky v príslušnej hospodárskej oblasti.

2.2.14 Komisia navrhuje, aby členské štáty vypracovali národnú stratégiu, ktorá umožní hodnotiť prevádzkové programy organizácií výrobcov.

2.2.15 Každý prevádzkový program musí obsahovať propagačné opatrenia zamerané na deti a mládež do 18 rokov.

3. **Všeobecné pripomienky**

3.1 Podľa názoru EHSV môžu ciele reformy ako celok zaručiť koherentnú politiku rozvoja tohto dôležitého odvetvia poľnohospodárskeho, priemyselného a potravinárskeho hospodárstva Európskej únie. Komisia samotná v „dôvodoch reformy“ zdôrazňuje: „Ovocie a zeleninu (ďalej len ‚OaZ‘) produkuje 1,4 milióna z 9,7 milióna poľnohospodárskych podnikov v 25 členských štátoch Európskej únie. Tento sektor zaberá 3 % obrábanej plochy a produkuje 17 % hodnoty poľnohospodárskej produkcie EÚ. Sektor čelí tlaku vysoko koncentrovaných maloobchodných reťazcov a zvýšenej konkurencie výrobkov tretích krajín. […] Sektor OaZ dostáva približne 3,1 % zo spoločného poľnohospodárskeho rozpočtu […]“ ([1]). EHSV zdôrazňuje, že sektor ovocia a zeleniny je vzhľadom k využívanej ploche výrobným odvetvím s najvyššou úrovňou zamestnanosti. Okrem toho sektor ovocia a zeleniny čelí medzinárodnej hospodárskej súťaži (negociačné rozhovory v rámci WTO, zóna voľného obchodu Európa – Stredomorie od roku 2010), ktorá bude stále viac ovplyvňovať vývoj európskej výroby ovocia a zeleniny.

3.2 Navyše Európsky dvor audítorov vo svojej osobitnej správe c. 8/2006 s názvom „Rastúci úspech? Efektívnosť podpory Európskej únie v prípade operačných programov pestovateľov ovocia a zeleniny“, v ktorom kriticky skúma fungovanie organizácií výrobcov a konštatuje významný pokrok v porovnaní s počiatočnou situáciou, vyzýva k zlepšeniu monitorovania účinnosti pomoci a k cielenejšej politike s cieľom posilniť organizácie výrobcov.

([1]) Pracovný dokument Komisie SEK (2007) 75 – Smerom k reforme spoločných organizácií trhu s čerstvým a spracovaným ovocím a zeleninou – Zhrnutie analýzy vplyvu.

3.3 EHSV upozorňuje na rozpor medzi vytýčenými cieľmi a výškou finančných prostriedkov vyčlenených na ich uskutočňovanie, ktoré tvoria nevyhnutnú súčasť každej koherentnej politiky. Týmto sa vyrovnáva nerovnováha SPP vzhľadom na výrobu v Stredomorí.

EHSV konštatuje, že výška rozpočtových prostriedkov nebude návrhmi Komisie dotknutá. Okrem toho berie na vedomie, že Komisia zrušením sťahovania z trhu a vývozných náhrad docieli zvýšenie prostriedkov, ktoré by mohli byť k dispozícii pre budúce prevádzkové programy, ale ktoré by mohli zostať nevyužité a nemohli by byť investované efektívnejšími organizáciami výrobcov.

3.4 EHSV okrem toho konštatuje, že návrh na jednej strane do prevádzkových programov zavádza nové politicky a hospodársky významné opatrenia (riešenia trhových kríz, environmentálna politika, podporovanie spotreby) a na druhej strane zvyšuje spolufinancovanie (až do výšky 60 %) určitých opatrení, ktoré sú považované za strategicky dôležité.

Táto nová koncepcia spolu s naďalej platnou hornou hranicou finančnej podpory Spoločenstva pre prevádzkové programy, ktorá dosahuje maximálne 4,1 % hodnoty obchodovanej produkcie OV, v skutočnosti vedie k zníženiu finančných prostriedkov použiteľných pre investície.

3.5 EHSV ďalej upozorňuje na to, že zavedenie úplného oddelenia podpôr pre výrobky zo spracovaného ovocia a zeleniny by s najväčšou pravdepodobnosťou viedlo k zníženiu hodnoty obchodovanej produkcie a tým k zníženiu celkovo dostupných finančných prostriedkov v porovnaním s terajšou situáciou.

3.6 Z vyššie uvedených dôvodov zastáva EHSV názor, že je potrebné uskutočniť najmenej tri úpravy, pri ktorých bude zachovaná zásada „skutočnej“ rozpočtovej neutrality:

— financovanie riešenia trhových kríz by sa nemalo zahŕňať do prevádzkových programov organizácií výrobcov,

— malo by sa upustiť od hornej hranice 4,1 % pri 60-percentnom spolufinancovaní, aby aj už etablovaná organizácia výrobcov mohla naďalej plniť svoju úlohu čeliť trhovej sile veľkých maloobchodných reťazcov. ([2])

— zaradiť spoločné aktivity dvoch alebo viacerých organizácií výrobcov, ktoré počítajú so spolufinancovaním Spoločenstva vo výške 60 %, aby sa posilnila spolupráca medzi organizáciami výrobcov a koncentráciou ponuky.

3.7 EHSV ale berie na vedomie návrh Komisie previesť krízové riadenie na organizácie výrobcov a vyzýva Komisiu, aby stanovila jasné kritériá pre krízové riadenie a aby nástroje, ktoré sú na tento účel k dispozícii, mohli použiť všetci výrobcovia tak, aby možný zásah v krízových situáciách bol účinný a umožnil reálne získať naspäť pôvodné trhy.

3.8 EHSV je známe, že Komisia viackrát poukazovala na svoju dlhodobú stratégiu, podľa ktorej majú byť všetky SOT do roku 2013 zapojené do režimu jednotnej platby. EHSV považuje – aj v súlade s doteraz prijatými reformami – za možné uvažovať o primeranom prechodnom období, aby sa zohľadnili špecifiká jednotlivých členských štátov a výrobkov. EHSV si uvedomuje, že príliš rýchly postup by mohol mať rušivý vplyv na zamestnanosť a spracovateľský priemysel, ktorý musí čeliť komplexnej reštrukturalizácii, v rámci ktorej môže dôjsť aj k zatváraniu prevádzok a pre ktorú nie sú v návrhu reformy stanovené žiadne špecifické sprievodné opatrenia.

3.9 EHSV berie na vedomie, že Komisia z dôvodu zlučiteľnosti s WTO považuje za potrebné nahradiť článok 51 nariadenia c. 1782/2003. To by v rámci sektora viedlo k zvýšenej súťaži medzi tradičnými pestovateľmi ovocia a zeleniny a možnými novými výrobcami. V záujme zabránenia umelému narušeniu dynamiky výnosov sektora považuje EHSV za nevyhnutné dovoliť počas prechodného obdobia členským štátom uplatňovať článok 51 selektívnym spôsobom na určité citlivé tovary alebo zaviesť nové práva pre tých pestovateľov ovocia a zeleniny, ktorí pri svojej doterajšej výrobe žiadne nepotrebovali.

3.10 EHSV berie na vedomie, že Komisia v súvislosti s obchodom s tretími krajinami navrhuje zrušenie vývozných náhrad pre sektor a konštatuje, že to prispeje k všeobecne nejednotnej politike EÚ v rôznych poľnohospodárskych odvetviach. Žiada Komisiu, aby sa vyhla udeľovaniu takých obchodných povolení, ktoré by narúšali zásadu uprednostňovania tovaru zo Spoločenstva a odporúča Komisii, aby zaručila riadne uplatňovanie colných kvót a zachovala osobitnú ochrannú doložku, zvlášť keď EÚ je najväčším dovozcom ovocia a zeleniny na svete, viac než 70 % jej dovozu pochádza z krajín, s ktorými uzavrela preferenčné obchodné dohody a niektoré výrobky tohto odvetvia sú tzv. „citlivým tovarom“.

3.11 EHSV síce podporuje cieľ tendenčného zjednodušovania, považuje však zachovanie obchodných noriem za dôležitý nástroj tak na ochranu spotrebiteľa v súvislosti so zdravotnou bezpečnosťou a pôvodom výrobkov, ako aj z dôvodu dôležitej úlohy takýchto noriem pre reguláciu trhu. V tomto kontexte EHSV zdôrazňuje, že je dôležité, aby EÚ v medzinárodných obchodných pravidlách dokázala presadiť zásadu vysledovateľnosti ako základné opatrenie pri riadení rizík v oblasti sanitárnych a fytosanitárnych opatrení.

([2]) Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 44, stanovisko CESE 381/2005 – Sektor veľkých maloobchodných reťazcov – trendy a dopady na poľnohospodárov a spotrebiteľov.

3.12 EHSV považuje okrem toho za nutné, aby Európska únia s ohľadom na pracovníkov vo výrobných procesoch podporila na medzinárodnej úrovni zavádzanie a uznávanie environmentálnych a sociálnych noriem.

3.13 EHSV víta politiku Komisie, ktorá je zameraná na aktívnu ochranu životného prostredia. Podľa názoru EHSV by bol systém spolufinancovania so záväzným minimálnym základom a odstupňovanými sadzbami, ktorý by bol na prospech prevádzkovým programom, ktoré slúžia uskutočňovaniu týchto cieľov podstatne účinnejší než horné hranice a percentuálne sadzby.

3.14 Pokiaľ ide o podporovanie spotreby výrobkov z ovocia a zeleniny určitými skupinami spotrebiteľov, EHSV prisudzuje tomuto cieľu taký istý význam ako Komisia a preto ju vyzýva, aby v rámci horizontálnej politiky podpory vypracovala špecifickú stratégiu. Má však pochybnosti, či sú povinné propagačné opatrenia v rámci prevádzkových programov zmysluplné, pretože nevyhnutne môžu mať len malý rozsah.

4. **Osobitné pripomienky**

4.1 Výbor poukazuje na skutočnosť, že návrh Komisie nenapomáha riešeniu problému pestovateľov červeného ovocia určeného na spracovanie. EHSV považuje za potrebné vytvoriť systém priamej podpory pre sektor červeného ovocia určeného na spracovanie ako aj pre iné druhy ovocia a zeleniny určené na tento účel (napr. sušené ovocie).

4.2 EHSV víta začlenenie bylín na kulinárske účely do zoznamu výrobkov, pre ktoré môže byť založená organizácia výrobcov a vyzýva ďalej Komisiu, aby overila, či konečný zoznam obsiahnutý v návrhu zodpovedá požiadavkám všetkých oblastí EÚ.

4.3 Vzhľadom na predchádzajúce skúsenosti s rozdeľovaním medzi dobročinné organizácie EHSV upozorňuje Komisiu na potrebu prijať opatrenia na jeho rýchle a účinné vykonávanie.

4.4 EHSV vyzýva Komisiu, aby v rámci opatrení na bezplatné rozdeľovanie zvážila aj iné než potravinárske účely.

4.5 EHSV žiada Komisiu, aby uvážila osobitné ťažkosti výrobcov z nových členských štátov pri spolufinancovaní krízového riadenia.

4.6 Podľa názoru EHSV je stanovenie minimálnych sadzieb pre priamy predaj výrobcom v rozpore s cieľmi reformy a preto navrhuje ponechať znenie predchádzajúceho nariadenia.

4.7 EHSV nie je proti tomu, aby členské štáty vypracovali národnú stratégiu pre prevádzkové programy – aj vzhľadom na lepšie využitie existujúcich verejných štruktúr – domnieva sa však, že tieto stratégie by pre príslušný členský štát mali byť dobrovoľné a nemali by viesť k opätovnému vydávaniu zoznamov s vnútroštátnymi pozitívnymi opatreniami.

4.8 EHSV okrem toho konštatuje, že v niektorých prípadoch sa môže vyskytnúť rozpor medzi politikou Spoločenstva zameranou na podporu koncentrácie ponuky – medzi iným zlúčením organizácií výrobcov – a opatreniami úradov na ochranu hospodárskej súťaže Spoločenstva alebo jednotlivých štátov. Žiada preto, aby pri uplatňovaní pravidiel súťaže sa bral do úvahy európsky rozmer trhu s ovocím a zeleninou.

4.9 EHSV navrhuje Komisii, aby zriadila stredisko Spoločenstva pre monitorovanie cien a obchodných zvyklostí, ktoré by pomohlo zvýšiť transparentnosť trhu v prospech všetkých hospodárskych subjektov.

4.10 EHSV, ktorý zastáva názor, že navrhovaná reforma potvrdzuje nezávislú spoločnú organizáciu trhu pre tento sektor, vyzýva Komisiu, aby do nariadenia o tzv. „jednotnej SOT“ nezaraďovala žiadne ďalšie špecifické ustanovenia o ovocí a zelenine.

V Bruseli 30. mája 2007.

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Dimitris DIMITRIADIS